

Maść tarantowata – najbardziej różnorodny wzór białej sierści u koni

Anna Stachurska¹, Anne P. Ussing²

¹Akademia Rolnicza w Lublinie,

²Duńska Biblioteka Nauki i Medycyny, Uniwersytet w Kopenhadze

Konie maści tarantowatej w ostatnich latach były bardzo poszukiwane w Polsce i na świecie, osiągając znacznie wyższe ceny od koni jednolicie umaszczonej. Spowodowało to w naszym kraju rozwój prywatnej hodowli tarantów, jednak, mimo rozpowszechnienia się ich, nie są dobrze znane różnorodne wzory tarantowate. Często są też problemy w stwierdzeniu, czy w ogóle koń jest tarantowaty. Niektóre źrebięta, mimo ewidentnych cech koni tarantowatych, opisywane są jako w siwiźnie czy bez wzoru, co okazuje się zupełnie błędne w starszym wieku, gdy pojawia się wyraźny wzór. Zdarza się, że rodzą się taranty od obojga rodziców opisanych jako maści innej niż tarantowata. Oznacza to, że u rodzica wzór przeoczono. Polski Związek Hodowców Koni zamierza wprowadzić zmiany w identyfikacji wzorów tarantowatych, które zostały zaproponowane w nowej instrukcji opracowanej przez A. Stachurską i Z. Jaworskiego. Opracowanie to opiera się na klasyfikacji przyjętej w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej oraz częściowo na badaniach własnych. W niniejszym artykule pragniemy m.in. przedstawić charakterystyczne cechy tarantowatości oraz podział wzorów tarantowatych.

Dziedziczenie. Maść tarantowata może występować na każdego rodzaju maści zasadniczej, dlatego zaliczana jest do wzorów białej sierści. Czasami łączy się z innym wzorem i wówczas trudniej jest ją zidentyfikować, np. u koni tobiano-tarantowatych. Wiadomo, że pojawienie się tarantowatości spowodowane jest przez dominujący gen Lp. Nieznana jest przyczyna ogromnego zróżnicowania wzorów oraz ich zmian w ciągu życia konia. Początkowo sądzono, że homozygotyczne taranty charakteryzują się wzorem leoparda o małej ilości plam. Późniejsze badania dowiodły jednak, że istnieją również heterozygoty o tym wzorze. Obecnie najbardziej rozpowszechniony jest pogląd, iż homozygotyczne są tarantowate konie białe, które dają wyłącznie taranty oraz że homozygotyczność powoduje zwiększenie okolic białych. O pojawieniu się innych wzorów zaś decydują geny modyfikatory, ograniczające w różnym stopniu ekspresję genów Lp. Nie wiadomo, dlaczego tarantowate klacze często charakteryzują się nieco mniej intensywnymi wzorami niż ogiery.

Występowanie. Wzory tarantowate występują w niewielkim procencie w bardzo wielu rasach koni na świecie, zarówno szlachetnych, zimnokrwistych, jak i prymitywnych. Wizerunki koni tarantowatych znajdują się w jaskiniach centralnej Azji, południowej Francji, a także wśród dzieł kultury starożytnej, np. Grecji i Rzymu. Jeszcze w XIX wieku Mongołowie posiadali całe tabuny koni tarantowatych. W Polsce maść ta pojawiła się prawdopodobnie dzięki perskim tarantom przy-

prowadzonym przez Tatarów. Konie tarantowate z Azji charakteryzowały się skąpym włosiem grzywy i ogona (tzw. szczurzym ogonem), jednak słynęły z dzielności. Niektórzy sądzą, że niegdyś służyły tam m.in. do polowań na tygrysy. Do Polski od XVII w. trafiały również taranty hiszpańskie i neapolitańskie. Te były jeszcze piękniejsze, gdyż miały bujne ogony, jednak okazały się mniej dzielne. Obecnie na świecie wzór tarantowaty jest szczególnie rozpowszechniony wśród koni knobstrup, noryckich i miniaturowych. W rasie koni appaloosa i kuców amerykańskich tarantowatość stanowi podstawowe kryterium przyjęcia w poczet rasy.

Czy koń jest tarantowaty? Wzory tarantowate są najbardziej różnorodne ze wszystkich wzorów białej sierści i innych maści. Najczęściej cechują się plamkami o średnicy od kilku do kilkunastu centymetrów – ciemnymi występującymi na białej sierści lub odwrotnie – białymi na ciemnej sierści. Bywają jednak konie tarantowate bez plamek lub z okolicami zmieszanych włosów ciemnych i białych lub też z jedną białą dużą plamą. Wyjąwszy leopardy i konie werniksowe, u których tarantowatość obejmuje nawet całe ciało, u innych tarantów wzór jest najbardziej intensywny na zadzie i łędźwiach. Ciemne tzw. plamki leoparda są koloru maści będącej podłożem wzoru lub ciemniejsze, wyraźne również na ciemnych plamach tej maści. Mogą być one regularne, podłużne, jak gdyby spływające po bokach w sposób uporządkowany, lub nieregularne, bardziej okrągłe. Skóra na ogół jest ciemna pod ciemną sierścią i różowa pod białą. Jest też nakrapiana na pysku, w okolicach oczu, zewnętrznych narządów płciowych oraz ud. Ciemne plamki na białym tle otoczone są często rąbkami ciemnej skóry, na którym rosną mieszane lub białe włosy. Są one wyczuwalne palcami ze względu na inną twardość pigmentowanych włosów. Kopyta najczęściej są przegowane z tym, że jest to przegowanie zupełnie powierzchowne, zanikające w przypadku, gdy koń chodzi po piaszczystym gruncie. U koni tarantowatych zazwyczaj występuje tzw. ludzkie oko, tzn. dobrze widoczny pas twardówki w oku (bez konieczności rozchylenia powiek). Czasem głównie ta cecha wskazuje, że koń nosi gen tarantowatości.

Amerykański Klub Hodowców Koni Tarantowatych (Appaloosa Horse Club) w instrukcji do opisu tych koni wymienia cztery cechy charakterystyczne tych koni: dobrze widoczny pas twardówki w oku, przegowane kopyta, nakrapianą skórę we wspomnianych miejscach oraz wzór tarantowatości. Aby koń był zarejestrowany jako tarantowaty, musi mieć rozpoz-

Fot. 1. Ogień Safir, rasy knobstrup, tarantowaty biały, Dania (fot. Knud Bonke)

nawalny wzór maści lub nakrapiana skórę oraz jedną z pozostałych cech.

Wzory tarantowate. Jeśli zamiast typowego wzoru tarantowatego występuje nakrapiana skóra, jest to wówczas minimalny wzór tarantowatości, zwany *tarantowatym plamistym*. Jego przeciwieństwem są niezwykle rzadko występujące konie całe *białe* bez plam, które jednak, jak wspomniano, z pewnością są tarantowate, skoro dają w potomstwie wyłącznie taranty (fot. 1). Najważniejsze wzory tarantowate to:

Leopard (fot. I str. okładki) – plamki maści zasadniczej rozsiane są na białej sierści, obejmującej całego konia lub na dużej derce. Sierść w okolicach głowy, szyi, boków za guzami łokciowymi, brzucha i pachwin może pozostawać koloru maści zasadniczej lub mieć domieszkę włosów białych.

Leopard o małej ilości plam – koń jest prawie biały, a ciemne plamki leoparda są małe i nieliczne. Podobnie jak u leopardów, wymienione okolice ciała pozostają często ciemne.

Werniksowy (fot. 2) – na ogół wygląda jak leopard bez plamek tarantowatych. Koń jest biały i tylko wymienione okolice są koloru maści zasadniczej lub mieszane. Ponadto w miejscach wystających kości twarzowych i na stawach tam, gdzie kości leżą najbliżej pod skórą, mogą koncentrować się włosy ciemne, tworząc ciemne plamy lub drobną siatkę przypominającą wzór marmuru. Są to tzw. plamy werniksowe (fot. 2 i IV str. okładki fot. 1), czasem pojawiające się z wiekiem.

Duch – koń biały z ciemnym trójkątem z przodu nad każdym kopytem. Konie te należą do wyjątków, występują być może wyłącznie w rasie tiger w Stanach Zjednoczonych.

Derka (IV str. okładki fot. 2) – biała plama obejmuje przede wszystkim zad i guzy biodrowe, choć może rozpościerać się do kłębu. Jeśli zakrywa całą kłodę wraz z kłębem i znajdują się na niej plamki leoparda, uważana jest już za wzór leoparda. Derki mogą być z ciemnymi plamkami lub bez. Granice derki są ostre o zygzakowatej linii, o mieszanej sierści lub cętkowane.

Płatki śniegu – koń jest ciemny, pokryty białymi plamkami o średnicy 1-3 cm. Płatki śniegu mogą tworzyć się z wzoru oszronionego (IV str. okładki fot. 3), często w obecności derki na zadzie.

Cętkowany (IV str. okładki fot. 4) – wzór jest odwrotnością wzoru płatków śniegu, tzn. na białym tle widać małe ciemne plamki, nieco większe od podobnych do nich plamek hreczki, występujących u koni siwych, a zdecydowanie mniejsze od plamek leoparda.

Fot. 2. Klaczka Tajga (As Trefl – Tesla) ur. 2001, gniado-tarantowata werniksowa. Brązowe plamy werniksowe na kończynach. Czarne trójkąty nad kopytami jak we wzorze ducha (fot. A. Stachurska)

Oszroniony (IV str. okładki fot. 1) – u konia występują okolice mieszanej sierści, szczególnie na zadzie i lędźwiach.

Wzory tarantowate występują w różnych kombinacjach. Często charakteryzują się dużym zasięgiem ciemnej sierści zmieszanej z białymi włosami. W takich przypadkach może nawet dochodzić do mylenia ich z maścią derezowatą, choć wystarczającą wskazówką powinna być obecność wymienionych cech specyficznych dla koni tarantowatych.

Jak już wspomniano, wzory tarantowate mogą zmieniać się z wiekiem. Często u źrebiąt są słabo zaznaczone lub niewidoczne, później małe plamki bądź okolice mieszanej sierści pojawiają się na lędźwiach lub zadzie, a następnie wzór intensyfikuje się, przechodząc w odcień coraz jaśniejszy do wieku ok. 5 lat.

Literatura: 1. A guide to identifying and registering the Appaloosa. Appaloosa Horse Club, Inc. Idaho, Moscow, 1988. 2. Jaworski I.: Koń Polski, 1 (73), 1-3, 1984. 3.

Sponenberg D.P.: J. Hered., 73, 357-359, 1982. 4. Sponenberg D.P.: Equine Color Genetics. Iowa State University Press, Ames, 1996. 5. Sponenberg D.P., Carr G., Simak E., Schwink K.: J. Hered., 81, 323-331, 1990. 6. Stachurska A., Ussing A.P., Kolstrung R.: Electronic Journal of Polish Agricultural Universities (przesłane do red.), 2001. 7. www.tigrehorse.com. 8. Ussing A.P.: Hestenes Farver. Nucleus Forlag ApS, Aarhus, Dania, 2000.

Autorki składają serdeczne podziękowania Panu Zbigniewowi Rzepeckiemu – właścicielowi tarantowatych koni szlachetnych półkrwi z Marysina k. Lublina, zaprezentowanych na zdjęciach w artykule. Podziękowania należą się również Knudowi Bonke za udostępnienie zdjęcia tarantowatego konia białego.

Artykuł recenzowany

**WYDAJNOŚĆ – PŁODNOŚĆ – ZDROWOTNOŚĆ
NAJWYŻSZEJ KLASY BUHAJE
RASY NORWESKIEJ MLECZNEJ
GENO, NORWEGIA**

Przedstawiciel w Polsce:
Maciej Kraskiewicz,
ul. Grudzińskiego 6,
30-215 Kraków,
tel. (0-12) 42-52-361,
tel. kom.: 0 602-641-303

Rozprowadza: nasienie, zarodki, jałówki, cielęta